

1938

MAYIS

35

Millî Matem Sayısı

BU SAYININ YAZILARI

Resmî tebliğ
İsmet İnönü'nün nutukları
Ebedî Şef Atatürk'ün millete
son hitabı

Atatürk
Ebedî Şef Atatürk'ün vecizaları
Ölmedi (Şiir)
Büyük Matem Karşısında genç
İhtisaslar

Büyük Acı
Geçen üç dakika - Yakılan altı
Meş'ale

İçimizde duruyor
Atam

Ziya Şakir

Fevkiye Bilgiç

İhsan Günerkan

İbrahim Rüştü Altıok

Ali Ertan

Vedat Ürfü Bengü

19 MAYIS

SAMSUN HALKEVİ DERGİSİ

MİLLİ MATEM SAYISI

Son Teşrin 1938

Sayı : 135

Ebedi Şef ATATÜRK

Büyük Kurtarıcını Kaybettin, Sen Sağ Ol Türk Milleti

Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetinin Resmî Tebliği

Müdavi ve müşavir tabiplerin neşredilen son raporu Atatürk'ün dünyaya gözlerini kapadığını bildirmektedir. Bu acı hâdise ile Türk vatanı büyük yapıcısını, Türk milleti Ulu Şefini, insanlık büyük evlâdını kaybetti. Milletimize içimiz yanarak bu tarife sığmayan ziyaandan dolayı en derin taziyetlerimizi sunarız. Kederlerimizin tesellisini ancak ve ancak onun büyük eserine bağlılıkta ve aziz vatanımızın hizmetinde ararız. Şurasını da herşeyden evvel beyan etmeliyiz ki ölmez olan büyük eseri Cumhuriyet Türkiyesidir.

Hükûmetimiz içinde bulunduğumuz bu mühim anda bugüne kadar olduğu gibi dikkatle vazife başındadır. Müesses olan nizamı ve vaziyeti idame hususunda büyük Türk milletinin Hükûmetiyle tek vücut olarak teyid ve temin edeceğine şüphe yoktur.

Teşkilâtı esasiye kanununun 33 ncü maddesi mucibince Büyük Millet Meclisi Reisi Abdülhâlik Renda Reisicumhur Vekâleti vazifesini deruhte etmişlerdir. Yine Teşkilâtı esasiye kanununun 34 ncü maddesi mucibince Büyük Millet Meclisi derhal yeni Reisicumhuru intihap edecektir. Türkiye'nin en büyük makamına Teş-

kilâti esasiye kanununa göre geçecek olan zatın etrafında hükûmetiyle, şanlı ordusuyla ve bütün kudret ve kuvvetiyle Türk milleti sarsılmaz bir varlık olarak toplanacak ve yükselmesinde devam edecektir. Bugün ayrılığına ağladığımız Büyük Şefimiz Atatürk her vakit Türk milletine güvendi. Eserlerini bu güvenle yaptı. İdamesi esbabını da istikmal ederek güvenle büyük milletimize bıraktı. Ebedî Türk milleti onun eserlerini ebediyetle yaşatacaktır. Türk gençliği onun kıymetli vediası olan Türkiye Cumhuriyetini daima koruyacak ve onun izinde yürüyecektir.

Kemal Atatürk Türk'ün tarihinde ve gönlünde daimi yaşıyacaktır.

Resmî Tebliğ

Ankara — 10 (a. a.) Atatürk'ün Mûdavi ve Mûşavir tabipler tarafından verilen rapor suretidir.

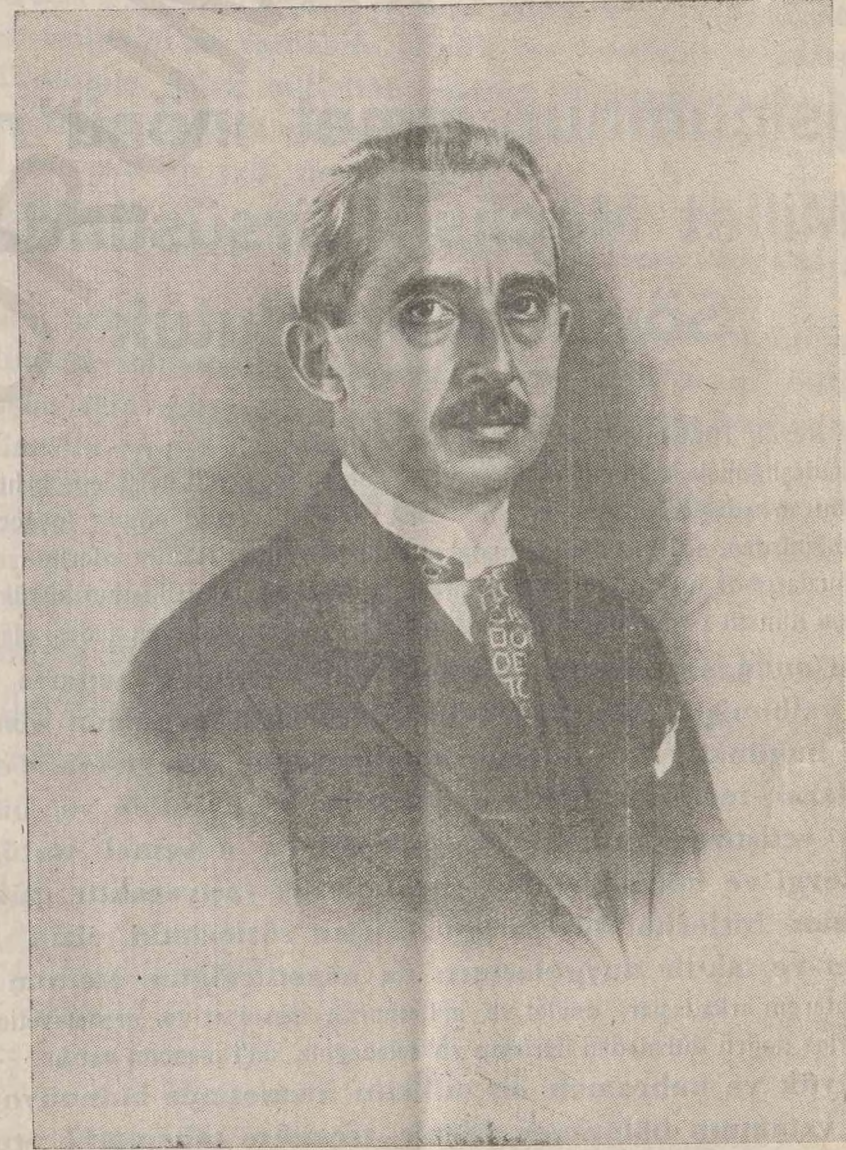
Reisicumhur Atatürk'ün umumî hallerindeki vehamet dün gece saat 24 de neşredilen tebliğden sonra heram artarak bugün 10. İkinciteşrin 1938. Perşembe sabahı saat dokuzu beş gece Büyük Şefimiz derin koma içinde terki hayat etmişlerdir.

Mûdavi Tabipleri :

Prof. Dr. Neş'et Ömer İrdelp, Prof. Dr. M. Kemal Öke, Dr. Nihat Reşat Belge.

Mûşavir Tabipler :

Prof. Dr. Akil Muhtar Özden, Prof. Dr. Hayrullah Diker, Prof. Dr. Süreyya H. Serter, Dr. M. Kâmil Berk, Dr. Abravaya Marmaralı .

Cumhurreisi İsmet İnönü

Reisicumhur ismet inönü'nün Millet Meclisi Kürsüsünde Söyledikleri Nutuk

« — Büyük Türk milletinin Muhterem Vekilleri,
Arkadaşlığınızla müftechir olan, şerefli vazifenizde kendi nefsi için bahtiyarlık
bulan bu arkadaşınıza devletin en yüksek vazifesini tevdi etmek teveccühünü
gösterdiğinizden, sizlere şimdiden çok samimî şükranımı takdim ederim .

Omuzlarımda hissettiğim ağır vazifeyi ifa ederken, tek istinadım büyük Türk
milletinin itimadı ve bunun, sizin yardımınızla ve sizin dilinizden ifadesi olacaktır.

Bu anda Atatürk'ün hatırası, teselli bulmaz acılarla dolu
olan kalbimizin aziz timsalidir. Atatürk'ün fevkalâde hizmet-
lerini bugünkü Türk devletinin bünyesinde tam ve temiz eser-
ler olarak tecessüm etmiş görüyoruz. Kadir bilen ve büyük
evlâd yetiştiren milletimizin yüreğinde, « Kemal Atatürk »
adı, sevgi ve hürmet içinde ebedî olarak yaşıyacaktır. Şükran
ve tasim hislerimi söylemeğe çalışan sözlerimin sizin mu-
habbet ve takdir duygularınızı da aksettirdiğine eminim .

Muhterem arkadaşlar, devlet ve milletimizin insaniyet ve medeniyetin asil
hedeflerine doğru durmadan ilerleyip yükseleceğine kat'î inancım vardır.

Büyük ve kahraman bir milletin hizmetinde bulunuyoruz:
Türk vatanının bölünmez, hiçbir tecavüze tahammül etmez,
hiçbir zor karşısında millî haklarından vaz geçmez mahiyeti,
her zamandan ziyade taze ve canlıdır.

Türk milleti devlet kurmak, vatan korumak kudretinde, kendi cevherindeki
kıymet ve faziletlerle istinad eden yapıcı ve yaratıcı bir millettir. Sulh ve terakki
yoluna bütün gayretlerini asil bir surette vakfetmiş olan milletimiz mecbur olursa,

kendisi ve şanlı ordusu geçmiş kahramanların hayranlığını celbedecek yeni kah-
ramanlarla dolu olan fedakâr göğsünü en parlak vazifelerle süslemeğe hazırdır .

Türk milletini az zamanda büyük bir medeniyet seviye-
sine yükseltmiş, Türk milletine en kısa yoldan temiz cemiyet
hayatını, feyizli terakki yollarını açmış olan inkılâplar, kalp
ve vicdanımızın en aziz varlıklarıdır.

Arkadaşlarım,

Millet hizmetinde vazifelerin iyi ifa olunmasını emel edinmek başlıca kaygu-
muzdur .

Sükûn, istikrar ve emniyet içinde çalışmaktan başka ar-
zusu olmıyan milletimizi anarşiden ve cebirden uzak, bütün
vatandaşlar için müsavi bir emniyet havası içinde bulundur-
mağı, Cumhuriyetin en kıymetli nimeti biliyoruz .

Vatandaşlar arasında muhabbeti genişletmek ve derinleştirmeği, en şerefli
vazife sayıyoruz .

Arkadaşlar,

Türk milletinin en feyizli hazinesi : Büyük Millet Meclisidir.

Geçmişte büyük zorlukları yenmiş olan Türkiye Bü-
yük Millet Meclisi, gelecekte de büyük saadetlerin, zafer
ve muvaffakiyetlerin başlıca kaynağı olacaktır.

Ebedî Şef Atatürk'ün Millete Son Hitabı

Atatürk'ün bu nutukları Büyük Millet Meclisinde Başvekil Celâl Bayar tarafından okunmuştur.

“Teşkilâtı Esasiye Kanununun 36 ncı maddesi hükümlerine tevfikân Cumhurreisimiz Atatürk'ten aldığım emir üzerine bu seneye ait nutuklarımı okuyorum. (Alkışlar).

— Sayın Millet Vekilleri;
Hepinizi sevgi ve saygı ile selâmlarım...

Geçen sene aziz Kamutay arkadaşlarıma millet ve memleket için ne gibi feyizli işler başarmak istediğimizi izah etmiştim. Bugün de bunlardan hangilerinin bu yıl içinde yapıldığını bildirmek isterim.

Sayın arkadaşlarım;

Her şeyden evvel size kıvançla arz edeyimki millet ve memleket geçen seneyi de tam bir huzur ve sükûn içinde yükselme ve kalkınma faaliyetleriyle geçirmiştir.

Uzun yıllardan beri devam eden ve zaman zaman hâd bir şekil alan Tunçe-

lindeki toplu şekavet hâdiseleri muayyen bir program dahilindeki çalışmaların neticesi olarak kısa bir zamanda bertaraf edilmiş; o muntakada bu gibi vakalar bir daha tekerrür etmemek üzere tarihe devrolunmuştur. (Bravo sesleri).

Cümhuriyetin feyzinden yurdun diğer evlâtları gibi oradakiler de tamamiyle istifade edeceklerdir.

Hususî idare ve belediyelerin bu yılki faaliyetleri, geçen senelerden fazla ve daha verimli olmuştur.

İmar işlerinde belediyeleri, türelî su rette aydınlatmak kılavuzlamak ve faaliyetlerini takip ve mürakabe etmek üzere merkezde bir teknik büro teşkili yol ve yapı kanununda işlerin ve istim-

Başvekil Celâl Bayar

lâk muamelelerinin sûratla yürümesini temin edecek tadilât yapılması, Belediyeler Bankasının imar işlerinde yardımını genişletmesi, çiftçi mallarının emniyetini korumak ve zirai suçları sûratle meydana çıkarıp suçluların cezalandırılması için Yüksek Kamutaya sunmak üzere birer kanun lâyihası hazırlanmıştır.

Büyük Meclisin tasvibine arzedilmiş olan yeni nüfus kanununun kabul ve tatbiki nüfus işlerinin daha modern ve muntazam bir şekilde yürütülmesini temine hizmet edecektir.

Muhterem arkadaşlar;

Sihhat ve içtimâî Muavenet Vekaleti kendisine verilen sağlık ve içtimâî yardım vazifelerine iskân ve göçmen işlerine yüksek Meclisin kabul buyurduğu

tahsisat dahilinde başarıyla devam etmiştir.

Bu senenin ilkbaharında Orta Anadolu'da bilhassa Kırşehir ve Yozgat havalisinde bir kısım köylerimizi harap ve aziz vatandaşlarımızdan bazılarının ölümüne sebebiyet vermekle bizi çok müteessir eden bir yer sarsıntısı olmuştu. Sihhat ve içtimâî Muavenet Vekâleti ve aynı zamanda bu işle tanzif edilen Kızılay Cemiyeti felakete uğrıyan vatandaşlarımızı korumak için derhal gereken tedbirleri almışlardır.

Bu sahada yapılmasına karar verilen 2114 evden bir kısmı bitmiştir. Bir kısmının da inşaatı ilerlemektedir. Bu hizmet ve mesaiyi memnuniyetle kaydedirim.

Yüce saygılar;

Memlekette mevcut huzur ve asa-

yişe muvazi olarak adâlet cihazı da intizamla işlemektedir.

Meşhut cürümler kanununun tatbi-katından elde edilen iyi neticelerden örnek alınarak bu kanun ağır cezalı cürümlere de teşmil edilmiştir.

İnkılâbımızın istikrarını teyit içni ey-ni kanunî tedbirler alınmıştır. Bu mak-satla türk ceza kanunundaki devletin şahsiyetine ve devlet kuvvetleri aleyhi-ne taallük eden cürümler daha kuvvetli müeyyidelerle bağlanmıştır.

Ceza evlerinin terbiye ıslah ve iş esaslarına göre düzeltilmesi yolundaki hayırlı faaliyetin genişletilmesi cemiyete, doğru yoldan saparak hürüyetini kaybetmiş olan binlerce vatandaş nafi birer uzuv olara kazandırmaktadır.

Sayın Millet Vekilleri;

Devletin ekonomik sahadaki yapıcı ve yaptırıcı kudret ve prensipinin zira-at işlerimize de teşmili yolunda bir numune olmak üzere hükmi şahsiyeti ha-iz "Ziraat İşletmeleri Kurumu" teşkil edilmiştir.

Geçen seneki nutkumuzda:

"Milli ekonominin temeli ziraattir. Bunun içindir ki ziraatte kalkınmamızda büyük önem vermek eyiz Köylere kadar yapılacak programlı ve pratik çalışmalar bu maksada ermeyi kolay-laştıracaktır Fakat bu hayati işi isabetle amacına ulaştırmak için, ilk önce ciddi etütlere dayalı, bir ziraat seyase-ti tesbit etmek ve onu için de her köy lünün ve bütün vatandaşların kolayca kavrayabileceği ve surek tatbik ede-bileceği bir ziraat rejimi kurmak"la-zımdır."

Tavsiyesinde bulunmuştuk.

Buna ait etütler ıxmal edilmiştir.

Cumhuriyetin on beşinci yılı plânı

ve sistemli ziraat ve köy kalkınmasının mebdei olmalıdır.

Sayın arkadaşlar;

Ekonomi işlerimiz normal inkişaf yo-lunu takip etmektedir.

Bu yılda istihsalin, mübadelenin ve kredinin düzenlenmesiyle sanayileşme ve teşkilatlanma sahalarında müsbet neti-celer alınmıştır.

Maden tetkik ve arama işleriyle maden işletmeleri mevcut programına göre inkişaf etmektedir.

Dış ticaret politikamız vaziyete mil-lî ve beynelmilel konjoktüre uyarak karşılıklı menfaat ve müsaadeler esası-na bağlı kalmakta devam etmiştir.

İhracatın murakabesi ve ihraç mal-larımızın standarılanması yolundaki ça-lışmalar yürümekte ve hayırlı neticeler elde edilmektedir. Bu sene yeniden bir takım ihraç mallarımız daha murakabe edilen mallar arasına girmiştir.

Boylece ihracatımızın ve ihracatçı-mızın itibarını yükselttiğini gördüğümüz bu usulün sahası genişletilmektedir.

Halkımızın bedîf kabiliyetlerine ma-kes olan ve her günkü ihtiyaçlarımızın büyük bir kısmını karşılayan el ve ev küçük sanatlarının Cumhuriyet rejimin-de lâayık olduğu mertebeye yükseltilme-si icabeder. Bunun için teşvikler yapıl-masını ve bu bapta lî lâyanın bir an evvel müzakeresini tavsiyeye şayan bu-lurum.

Geçen içtima devresinde Yüksek Meclisin kabul buyurduğu "sermayesi-nin tamamı devlet tarafından verilmek-suretiyle kurulan iktisadî teşekküllerin teşkilâtiyle idare ve mürakabeleri" hak-kindaki kanunun tatbiki için teşkilâta

başlanmıştır.

Memleketin muhtelif yerlerinde kre-di ve satış kooperatiflerinin ve birlikle-rinin kurulmasına devam edilmiştir. Ezcümle Karadeniz mıntıkasında fındık mahsulümüz için beş kooperatif ve bunlar için merkezi Giresun'da olmak üzere bir birlik teşkil olunmuştur.

Küçük esnafa ve küçük sanayi erba-bına muhtaç oldukları kredileri temin etmek üzere Halk Bankası ve ilk san-dıkları kurulmuştur.

Kredinin normal şartlar altında u-cuzlatılmasının ekonomik alandaki mü-him tesiri malumdur. Büyük Millet Mec-lisinin kabul buyurduğu kanun ile faiz hadlerinin indirilmesini memnuniyetle karşılarım.

Büyük Millet Meclisi Denizbank'ı kurmakla çok isabetli bir harerette bu-lunmuştur.

Birinci beş senelik sanayi plânımız muvaffakiyetle bitmek üzeredir. Buna ilâveten üç senelik bir maden işletme programı tanzim edilmiş ve tatbikına başlanmıştır. Bu üç senelik maden prog-ramının büyük bir kısmını içine almak ve şeker sanayiini de genişletmek su-retiyle makine, kimya, gıda maddeleri toprak ve su maddeleri ev mahrukatı sanayii ile liman inşasına ve nakliye va-sıtalarının çoğaltılmasını ve deniz işleri için duyduğumuz ihtiyaçları ihtiva ve ifade eden dört senelik üç numaralı ye-ni bir program yapılmış ve ilân edilmiş-tir.

Bu plân için sarfolunacak para 85 ilâ 90 milyon lira arasında tahmin edil-mektedir. Buna ait kredinin temin edil-diği malumdur.

Memleket için faydalı olan her te-şebbüs yüksek bir vatanseverlik duy-gusuyla tervîç ve himaye eden değerli Kamutay'ın bu plânı da muzaheretine mazhar kılacağından şüphe etmiyorum.

Muhterem Millet Vekilleri;

Memleketin imarı ve kalkınması yo-lunda çok mühim vazifeler alan Cum-huriyet nâfiasının bu yıl içindeki çalış-malarının azamî randıman vermiş oldu-ğunu görmekteyim.

Geçide açılan büyük köprülerin bu yıl 115 e balığ olduğunu kayıt ve adet-lerinin ihtiyaçla mütenasip olarak sü-ratla çoğaltılmasını temenni ederim.

İstanbul'dan başhyan Avrupa turistik asfalt yolunun birinci kısmı ikmal edil-miştir. Ve son kısımlarının inşaatına de-vam edilmektedir.

Memleketin umumî su siyasetinin büyük ehemiyeti üzerinde durmaktayız. Geçen devrede kabul buyurduğunuz bir kanunla Adana ovasının sulama iş-lerine hız verilmiş olmasını memnuni-yetle kaydederim. Diğer su işlerimiz de program dahilinde yürümektedir. Geçen sene yapılmasına başlandığını bildirdiğim Radyo merkezi stüdyosu tamamlanmıştır.

Şirketlerden elimize geçen demir-yollarının ıslahına ve muharrik ve mü-teharrik edevatın her türlü ihtiyaca ce-vap verecek surette ikmaline çalışılmak tadır.

Memlekette nakliye hacmi artmak-tadır. Muhtelif malların sevkini kolay-lıkla temin etmek için yeni nakliye va-sıtaları sipariş edilmiş ve 3 numaralı programda da bu hususa ayrıca yer verilmiştir.

Geçen yıl Divriği'ye ulaştığını gördüğümüz demiryolunun bu yıl Erzurum'a vardığını ve önümüzdeki yıl içinde de Erzurum şehrine vasil olacağını kıvançlı müjdelerim.

Arkadaşlar;

Maliyemiz denk bütçe, sağlam tediye, vergi sistemlerini mükellef lehine islâh ve tahfif ve millî paranın istikrarını muhafaza prensiplerini tam bir sadakat ve muvaffakiyetle takip ve tatbik etmektedir.

Halkın ve çiftçinin vergi yükünü hafifletmek yolunda ötedenberi güdülen prensipin imkân nisbetinde tatbikına bu yıl da devam edilmiştir.

Kazanç ve muvazene vergilerinde yünlû ve pamuklu kumaşların istihlâk vergisinde ve hayvan vergilerinde indirmeler yapılmış hayvan vergisinin at ve katıra ait kısmı ile tıbbî ve ispenciyarî maddelerin istihlâk vergisi tamamen kaldırılmıştır.

Bir kısım vergilerde yapılan mühim indirmelere rağmen tahsilât muhammen varidattan geçen sene de 29 milyon lira bir fazlalık göstermiştir.

Bu seneki tahsilâtın da tahminlerden ziyade olacağı umulmaktadır.

Ekonomik sahadaki inkişafı mütenasip olarak daima bütçe tahminlerini aşan devlet varidatının devamlı artışı bir taraftan vergi tahfiflerini muayyen bir program dairesinde tahakkuk ettirmeye, diğer taraftan muhtelif sahalarda verimli işlere ve Millî Müdafaa hizmetlerine daha çok pay ayırma imkân vermektedir.

Teşviki sanayi kanunundan istifade eden müesseselere hariçten getirdikleri ibtidai maddelerle makine, alât ve ede-

vat için verilmiş olan gümrük muafiyeti kaldırılarak mezkûr kanundan istilade eden ve etmiyen bütün sanayi erbabına şamil olmak üzere bu nevi iptidai maddelerle makine, alât ve edevatın gümrük resimlerinin cüzî bir hadde indirilmesi ve makine alât ve edevatı için muamele vergisi muafiyetinin kabul edilmesi memleket sanayii üzerinde hayırlı neticeler verecek bir tedbir olmuştur.

Bir kısım vergilerimizin tarh ve cibayet usullerinin ilahi ve tatbikatta sadelik ve birlik temini maksadile hazırlanarak Yüksek Kamutaya sunulan lâihani bir an evvel çıkarılmasını temenniye değer bulurum.

Sayın arkadaşlarım;

İnhisarlar idaresi kurumlarının malî monopol, ticarî teşekkül ve malî valorizasyon kurumu karakterini iktisap etmesi için icaqeden esaslı tedbirler alınmakta ve semereleri de elde edilmektedir.

Çok kıymetli ve nefis mahsullerimizden biri olan tütünün ziraat usullerini düzeltmek, zürrai, mahsulünü işlemek ve değer fiatile satmak bakımından aydınlatmak ve korumak, tütünlerimizi dünya piyasalarına daha çok tanıtarak ihracatını azamî hadde çıkarmak yolundaki gayretler iyi neticeler vermektedir.

Diğer inhisar maddelerinin istihsal ve istihlâkında da inkişaf görülmektedir.

Sevgili arkadaşlarım;

Yüksek tahsil gençlerin istediğimiz ve muhtaç olduğumuz gibi millî şuurlu ve modern kültürlü olarak yetiştirmek için İstanbul üniversitesinin tekemmülü Ankara, üniversitesinin tamam-

lanması ve Şark ünüversiteinin yapılan etütlerle tesbit edilmiş olan esaslar dairesinde, Van gölü civarında kurulması mesaisine hızla ve önemle devam edilmektedir.

Geçen sene tecrübelerinin ümit verici mahiyette olduğunu kaydettiğim eğitim okulları çok iyi neticeler vermiş ve eğitim kadrosuna bu yıl 1500 kişi daha ilâve edilmiştir. Önümüzdeki yıllar içinde bu mîkdarın artırılacağı şüphesizdir.

Türk Tarih ve Dil kurumlarının çalışmaları taktire lâyik kıymet ve mahiyet arz etmektedir. Tarih tezimizi reddedilmez delil ve yesikalarla ilim dünyasına tanıtan Tarih kurumu memleketin muhtelif yerlerinde yeniden kazılar yaptırmış ve beynelmîl toplantılara muvaffakiyetle iştirak ederek yaptığı tebliğlerle ecnebi uzmanların alâke ve taktirlerini kazanmıştır.

Dil kurumu en güzel ve fevizli bir iş olarak türlü ilimlere ait türkçe terimleri tesbit etmiş ve bu suretle dilimiz yabancı dillerin tesirinden kurtulma yolunda esaslı adımını atmıştır.

Bu yıl okullarımızda tedrisatın türkçe terimlerle yazılmış kitaplarla başlamış olmasını kültür hayatımız için mühim bir hadise olarak kaydetmek isterim.

Türk gençliğinin kültürde olduğu gibi spor sahasında da ideale ulaştırılması için yüksek Kamutay'ın kabul ettiği "Beden terbiyesi" kanununun tatbikına geçildiğini görmekte memnunuz.

Muhterem arkadaşlarım; Vatanın ve rejimin koruyucusu olmakla kalmayıp en geniş ve hakiki mânasiyle bir sulh amili ve bir eğitim ve öğretim ocağı olan yenilmez ordumu-

zun geçen sene de işaret ve izah ettiğim gibi son sistem silâh ve motörlü vasıtalarla cihazlandırılması yolundaki çalışmalara hız verilmiştir. (Bravo sesleri, şiddetli alkışlar).

Geçen sene Büyük Kamutayın kabul buyurduğu tahsisat üzerine bir umumî silâhlanma programı yapılmıştır. Ta'bikâtı ilerlemektedir.

Deniz kuvvetlerimizin takviyesi için lüzumlu olan harp gemilerimizin küçük bir kısmı sipariş edilmiştir. Büyük bir kısmı da sipariş edilmek üzeredir. (Alkışlar).

Bu meyanda mevcut gemilerimizin daha mükemmel bir hale konulması için tertibat alınmaktadır.

Bu sene Gölçük harp tersanemizin inşasına başlanacaktır.

Hava programımız önemle tatbik olmaktadır.

Şanlı adımı andıkça gönül ferahı ve sonsuz gurur duyduğumuz kıymetli ordumuz bu yaz şark bölgesinde tabiatın en çetin ve hasin şartları içinde yaptığı manevralarda her gün artan kvdret ve kabiliyetini bir kerre daha göstermiştir. (Şiddetli alkışlar).

Çok değerli komutan ve subaylarımızla kahraman erlerimizi huzurunuzda iftihar ve taktirle selâmlarım. (Bravo sesleri, sürekli alkışlar.)

— Sayın Millet Vekilleri;

Harici siyasetimizin son sene zarfındaki inkişafı geçen sene ana vasıflarını çizmiş olduğum esaslar dairesinde cereyan etmiştir.

Son aylar zarfında sulh çetin bir imtihan geçirdi. Şimdi imtidadı ancak daha bir müddet sonra anlıyabileceğimiz yeni bir sükûn devresi

içindeyiz .

Sulh, milletleri refah ve saadete eriştiren en iyi yoldur. Fakat bu mefhum bir defa ele geçirilince daimi bir ihtimam ve itina ve her milletin ayrı ayrı hazırlığını ister .

Memleketimizi her gün daha çok kuvvetlendirmek, her sabada her türlü ihtimallere karşı koyabilecek bir halde bulundurmak ve dünya hadisatının bütün safahatını büyük bir teyakkuzla takip etmek sulhsever siyasetimizin dayandığı esasların başıcasıdır . (Bravo sesleri, alkışlar) .

Milletlerin emniyeti ya iki taraflı ve yahut çok taraflı umumî müşterek anlaşmalarla uzlaşmalarla temin edilebilir diye mutlak mahiyette ortaya atılan ve her biri diğerlerine zıt addedilen prensipler sulhun muhafazası emrinde bizim için katı ve isabetli değildir ve olamaz. (Şiddetli alkışlar). Bunların her birini coğrafi ve siyasi icap ve vaziyetlere göre kullanarak sulh yolundaki ihtimamı realitelere tevfiik etmek her millet için ayrı ayrı bir vazifedir .

Cumhuriyet hükümeti bu hakikati görmüş tatbik etmiş en yakın komşuları ile olduğu kadar en uzak devletlerle olan münasebetlerini dostluklarını ittifaklarını ona göre tanzim etmiş ve bu sayede harici siyasetimizi sağlam esaslara isfinat ettirmiştir . (Alkışlar) .

Balkan siyaseti Balkanların münferit ve müşterek menfaatlerinin en belîğ bir ifadesi Balkan milletlerinin her birinin ayrı ayrı kuvetlenmesi de sulh yolundaki dinamik tarzı telekinin filî bir misalidir .

Burada memnuniyetle kaydetmek istediğim bir hâdise Balkan milletlerini birbirine bûsbütün yakınlaştırmakta kuvvetli âmil olmuştur. Ve yarın için de ümitler vadeden bir eserdir. Selânikte Balkan Misakı Devletleri namına konsey reîsi ve muhterem Yunan Başvekili General Metaksas ile sayın Bulgar Başvekili Mösyo Köseivanof arasında imza edilmiş olan anlaşmadan bahsetmek istediğim anlaşılmasıdır. Bu anlaşma da sulh yolundaki mütamadî gayretlerimizin ve Balkan devletlerinin takip edegeldikleri salim politikanın hayırlı bir tecellisidir . (Bravo sesleri) .

Gene aynı realiteler aynı dinamizmin ve aynı yüksek gayeler Sadâbat âkitlerinin maziden mevrus hurafeleleri nasıl bir hamlede yıkarak münasebetlerini yeni ve velât esaslara istinat ettirmiş bildiklerini göstermiştir. Türkiye'nin diğer devletlerle olan münasebetleri geçen sene sarahatle gösterdiğim yolda dostane inkişafını takip ederek ilerlemekte bulunuyor.

Hatay meselesinin son sene zarfında geçirmiş olduğu safhalar malumunuzdur .

Bu millî dâvayı bir Türk Fransız dostane anlaşmasıyla halletmek yolundaki mesai muvaffakiyete erdi .

Türk ve Fransız askerlerinin muvakkat ve müşterek işgali bu anlaşmanın bariz tezahürü oldu. Bu sayede sükûn yerleşti ve intihabat ikmal olundu. Nihayet Hatay, Millet Meclisine ve istiklâline kavuştu. (Bravo sesleri, şiddetli ve sürekli alkışlar)

Müstakil Hatay devleti bugün inzibat kuvvetlerini tanzim eylemek ve

memleketin dahilî emniyetini de kendi vasıtalarıyla temin etmekle meşguldür. Bunun da yakında başarılabileceğini ümit ediyoruz. geçen sene "yarınki Türk - Fransız münasebetlerinin dilediğimiz yolda inkişafına Hatay işinin iyi bir yönde yürütmesi esaslı bir ölçü ve âmil olacaktır., demiştim. Filhakika Hatay, işindeki Türk Fransız anlaşması iki devlet arasındaki münasebetleri çok dostane bir duruma getirmiştir .

Hatay işinde istihsal edilen neticelerin istikrarı Türk - Fransız dostluğunun da inkişaf ve tebellürüne bir esas teşkil edeceği kanaatindeyim .

Cumhuriyet hükümeti geçen senedenberi muhtelif devletlerle iktisadî münasebetlerini tanzim eden mukavele ve anlaşmalar imza etmiş bulunuyor. Bu meyanda İngiltere hükümetiyle aktedilen ticaret anlaşması ve aynı zamanda 16 milyon İngiliz liralık bir ticaret ve teslihat kredisi mukavelesini zikretmek isterim ki esasen buna müteferri kanun yüksek tastikinize iktiran etmiştir .

Birkaç gün evvel memleketimizi ziyaret eden Almanya'nın mümtaz İktisat Nazırı Bay Funk ile 150 milyon marklık bir kredinin esalarında mutabakat hasıl oldu. Teferruat yakında iki hükümet arasında tesbit edilecektir.

Bu kredi anlaşmasının memleketimizin malî itibarına karşı gösterilen ciddi emniyetin ve haricî siyasetimizdeki dürüst hareketin bir tecellisi olarak telâkki etmek lâzım gelir . (Bravo sesleri) .

Hükümetin akdettiği mukaveleler meyanında hukukî sabada muhtelif anlaşmalar mevcut olduğu gibi istiklâline kavuşan dost Mısır devleti ile aktedilen bir de dostluk, ikamet ve tabiiyet mukavelenameşi mevcut bulunmaktadır .

Büyük komşu ve dostumuz Sovyet İttihadı Cumhuriyeti ile geçen yıl içinde yeni bir hudut mukavelesi imza edilerek iki memleketin hudut münasebetleri bu suretle iki taraf tecrübelerinin hõsterdiği salim esaslara bağlanmıştır. Bu mukavelenin yakında meriyet mevkiine konulması beklenmektedir .

Gene geçen yıl içinde İtalya hükümeti, Montrö'de imza edilen ve kendi iştirâkine açık bırakılan Boğazlar mukavelesine iltihak etmiş ve bu komşu Büyük memleketin bize karşı olan bu dostane hareketi memleketimizin de aynı dostane hissiyatı ile karşılanmıştır .

Büyük Kamutay; şimdiye kadar olduğu gibi bütün işlerinizde başarılar dilerim . (Şiddetli ve sürekli alkışlar) .

Atatürk

1880 - 1938

Mucizeler yaratan bir dehanın hayatı

Atatürk.. tarihin yüksek semasında maddî ve manevî haşmetinin bütün varlığıyla, senelerce parladıktan sonra, bir yıldız gibi aktı, gitti... Fakat arkasında da, sönmiyen keheşanlar gibi gür ye nurlu bir iz terketti.

Gözlerimi yumuyorum. Onun maddî hayatının hiç bir faniye nasip olmıyan şerefli menkıbelerini takip ediyorum...

Tam 19 sene, tarihin huzurunda büyük ve çetin imtihanlar geçirerek bir milleti ölümden kurtaran.. ve tarihte yepyeni bir devlet kuran bu hayatta, ne ölçülmez bir azamet var. Tarih bile onun karşısında eğiliyor.. gittikçe artan kudreti karşısında, onun attığı tarihî adımlara geçid veriyor.

Tarihte nam alan büyük kahramanların doğuşuna, efsanevî fevkalâdelikler atfederler. Onun hayatında efsanelerin fevkinde bir tabiiyet.. fakat tabiatın fevkinde bir harikulâdelik var.

1880 - 2296 senesinde, (Selânik) te, Kasımiye makallesinde, İslahhane caddesinde, akasyalarla gölgelenen pembe evde doğuyor.

Validesi, (Zübeyde hanım..) Pederi, (rûsumat memurlarından Ali Rıza efendi..)

İlk tahsil için, validesinin arzu ve ısrarı üzerine, mahalle mektebine veriliyor. Fakat kısa bir müddet sonra pederinin tensibi ile (Şemsi efendi mektebi) ne devam ediyor.

Bu sırada, pederi vefat ediyor. Validesi ile, dayısının köyüne gidiyor.

Bir müddet kır hayatı geçiriyor. Fakat validesi, evlâdında gördüğü büyük zekânın bakla tarlalarında tebah olmasına rıza gösteremiyor. Onu tekrar Selâniğe gönderiyor.

Bu sefer, ciddi bir tahsil devresi başlıyor. Evvelâ, mülkiye idadisine giriyor. Fakat bu mektepte bir haksızlığa uğruyor. Buna, askerlik hevesi de galib geliyor. O, kendi teşebbüsü ile, doğruca (Selânik askeri rüşdiyesi) ne gidiyor. Parlak bir imtihan veriyor ve neticeyi, koridorda bekliyor.

Orada, bir hoca var. Hem jimnastik hocası, hem dahiliye zabiti.. mülâzim Hasib bey...

Hasib bey, imtihan odasından çıkıyor. Onu çağırıyor:

Mustafa efendi!.. Tebrik ederim oğlum. İyi imtihan verdin. Üçüncü sınıfa kaydedildin. İnşallah, iyi bir zabıt olursun. devletine, milletine hayırlı hizmetlerde bulunursun.

Diyor.

Küçük Mustafa, seviniyor.

—Teşekkür ederim.

Derken, miniminicik altın renkli başı, mağrur bir kumandan başı gibi yükseliyor.

İşte onun, ilk hayat tarihi...

Aradan çok geçmiyor; zekâsını takdir eden bir hocası, ona (Kemal) mahlasını da ilâve ediyor. O, (Mustafa Kemal) oluyor.

Mustafa Kemal, kendisini candan seven hocalarının teveccühlerine lâyık bir şekilde rüşdiyeyi bitiriyor. Manastır askerî idadisine gidiyor. Oradan da parlak bir şahadetname ile

İstanbul'a, (Harbiye mektebi) ne geliyor. [10 mart 1899].

Harbiye mektebi, onun dimağına bûsbütün inkişaf veriyor. Bir taraftan mektep derslerine devam ederken, diğer taraftan, memleket ve millet düşüncesiyle dimağının cevherini işliyor.

1902 senesinde, parlak bir imtihanla Harbiye mektebini bitiriyor, mülâzim rütbesile (Erkânharbiye) sınıfına geçiriliyor. İki sene sonra da en yüksek tahsil devresini ikmel ediyor. (1904) senesinde, erkânharp yüzbaşılığı ile fiilen askerlik hayatına giriyor.

Fakat tam bu hayata gireceği zaman bir hafiyenin şerrine uğradığı için. (5 inci ordu) nun merkezi olan (Şam) a nefyediliyor.

Erkânhab yüzbaşısı Mustafa Kemal Bey, bir taraftan staj gördüğü bölükte çalışırken, diğer taraftan memleket ve millet endişesiyle harekete geliyor. Bazı arkadaşlarıyla (Vatan ve hürriyet Cemiyeti) ni teşkil ediyor. Böylece istibdat idaresiği devirmek için, ilk adımı atıyor.

Bir aralık Selâniğe geliyor. Orada da, (ittihat ve Terakki Cemiyeti) nin kurulması için ilk teşebbüse girişiyor.

1907 tarihinde, rütbesi (kolağalığa) terfi ediliyor. Aynı senenin eylül ayında da, Selânikte (3 üncü ordu müşiriyeti erkânharbiye heyeti) ne memur ediliyor.

Mustafa Kemal Bey, burada da resmî işlerinden vakit buldukca siyasi düşüncelerine devam ediyor.

Artık teşekkül etmiş ve faaliyete geçmiş olan (İttihad ve Terakki Cemiyeti) nde, faaliyet gösteriyor.

Meşrutiyet, ilân ediliyor. Fakat aradan dokuz ay geçer geçmez, İstanbulda (31 mart) irtica hâdisesi vukua geliyor.

Ko'laşması Mustafa Kemal Bey, derhal bir ordu teşkil edilerek İstanbul üzerine yürünmesi için ortaya bir fikir atıyor. Bu fikir tasvib ediliyor. O, bu ordunun erkânharbiye reisliğini üzerine alıyor. Çarçabuk kuvvetler topluyor. İstanbul üzerin gönderiyor. Kendisi de, ordu kumandanı ile harekete iştirak ediyor.

1911 senesinde, İtalya - Trablusgarb harbi başlıyor. Mustafa Kemal Bey, gönüllü olarak bu harbe koşuyor. Derne mıntakası kumandanlığını deruhte ediyor. Aynı sene içinde, (binbaşı) oluyor. [14 teşrinisani 1914].

1912 de Bulkan harbi başlıyor. Mustafa Kemal Bey, bu sefer de bu harb sahasına koşuyor. Akdeniz boğazını müdafaa eden (kuvvayi mürettebe) erkânharbiye heyeti arasına giriyor.

Harb, fecatla i eticeleniyor. Mustafa Kemal Bey, (Sofya sefareti) ataşemiliterliğine gönderiliyor. [1913 teşrinievvel] ve, harblerdeki fedakârlıklarına mükâfat olmak üzere, dördüncü rütbeden Osmanî nişanı alıyor ve kudemine, iki sene zammediliyor.

1914 de kaymakam oluyor. Fransa hükûmeti tarafından, (Şövalye) rütbesinde, (Lejyon donör) nişanı veriliyor.

Mustafa Kemal Bey, Umumî Harbe iştirakimizin önüne geçmek için çok çalışıyor. Fakat muvaffak olamıyor. Memleket düşman hücumları karşısında kalınca 19 uncu fırka kumandanlığını deruhte ediyor. Çanakkaleye gidiyor.

Türk kahramanlığına geniş bir imtihan sahası olan Çanakkalede, kahraman Türk neferlerinin başına geçiyor. Haklı olarak (kahramanların kahramanı) oluyor. Oradaki en müşkül vaziyeti kurtarıyor. Milletin ebedî minnetini kazanıyor.

Bu kahramanlığına hürmet ve mükâfat olmak üzere 1915 mayısının 19 unda, (miralay) lığa terfi ediliyor. Gümüş liyakat, gümüş imtiyaz altın liyakat, tebdilen - 3 üncü rütbeden Osmanî nişanlar ile Almanların birinci ve ikinci rütbeden demir salib nişanlarını alıyor, kudemine de iki sene muharebe zammı yapıyor.

1915 senesi ağustos 6 da, 16 ncı kolordu kumandanı oluyor. Diyarbakire gidiyor. Oradaki cebhe, fena vaziyettir. O, vaziyeti ıslah ediyor. Düşmana taarruza geçiyor. Üç gün süren kanlı bir meydan harbinde düşmanı mağlub ediyor. (Muş) ve (Bitlis) i geri alıyor. Bu sırada bir sene daha kıdem zammı alarak o sene içinde, (liva) lığa terfi ediyor. İkinci rütbeden Mecidî nişanı alıyor. Avusturyalılar tarafından da (Kurva dö Merit) ve harp nişanları hediye ediliyor.

1917 senesi içinde, hamil olduğu Osmanî nişanı ikinci rütbeye değiştiriliyor ve uhdesine 7 inci ordu ku-

mandanlığı veriliyor. Altın imtiyaz nişanı ve Avusturyalılar tarafından (Liyakati askeriye) nişanının (Salib) rütbesi ile taltif ediliyor.

O sene aynı sene içinde 2 inci ordu kumandanlığına geçtiği zaman hamil olduğu Mecidî ve Osmanî nişanları birinci rütbeden (Kılıç) ile değiştiriliyor.

1917 senesi teşrinisanisinin sonunda, veliahd Vahdeddin ile Almanya seyahatine çıkıyor. Avdetinde, hastalanıyor. Tedavi için Vivana ve Karlisbada gidiyor. Bu seyahat dolayısıyla Almanya imparatoru tarafından birinci rütbeden (Kron dö Prüs) nişanı veriliyor.

Avdetinde, henüz hükümdar olan Vahdeddin tarafından tekrar 7 inci ordu kumandanlığına tayin ediliyor ve uhdesine (Fahri yaver) lik veriliyor. [25 eylül 1918].

İngilizler, cenubdan şimale doğru taarruza başlıyorlar. Ordular mağlub oluyor. Yıldırım orduları grubu kumandanı, bütün kuvvetlerini Mustafa Kemal Paşanın emrine vermeye mecbur kanyor. O, bütün perişan kuvvetleri topluyor. Toros eteklerinde, düşmanla son bir harbe girişiyor. Düşman kuvvetlerini orada durduruyor. Orduya böylece - Cihan Harbinin son zaferini - temin ediyor. Bu sırada, Mondros mütarekesi rkdediliyor.

İstanbuldaki vaziyet, fecidir. Artık memleket, düşman istilası altına girmiştir. Türklerin de imhasına karar verilmiştir.

O, bu felâkete de göğüs germek

için İstanbula koşuyor. Siyasî mücadeleye girmeye karar veriyor. İstanbulda, milleti silâhla müdafaaya hazırlayacak tedbirleri aldıktan sonra 3 üncü ordu müfettişi sıfatile Anadoluya geçiyor. 19 mayıs 1919 da Samsunda Anadoluya ayak basıyor. 1919 senesi 13 haziranında, Erzuruma hareket ediyor. Kumandan Kâzım Karabekir Paşa ile birleşiyor. Milletin bir ferdi gibi serbest çalışmak için, 1919 senesi temmuz ayının 8-9 geçesi tam saat 10,5 da Erzurum telgrafhanesinde kendisini bütün rütbesinden tecrid etmek suretile emsalsiz bir feragat gösteriyor ve 1919 senesi temmuz 23 ünde açılan (Erzurum kongresi) ne riya set ediyor.

Bu kongrenin hitamında Sivas'a geliyor. 1919 senesi eylülünün 4 üncü günü de, bu (umumî kongre) yi açıyor. Milletin halâs ve necatını temin edecek ilk vasıta olarak, (Heyeti Temsiliye) yi teşkil ediyor, ve kendisi de riyasete geçiyor.

Müşterek düşmanlar, Anadoluyu her taraftan sarmışlardır. İzmir işgal edilmiş, ve yer yer istilâlar başlamıştır. Padişah ve sadrazamı damad Ferid paşa, düşmanlarla birleşmişlerdir. Türk milletini ve Türk yurdunu kurtarmak için hayatlarını fedaya karar vermiş olan milliyetperverlerin başında bulunan (Mustafa Kemal) i imha etmek için fesadlar ve ihtilâller çıkararak Anadoluyu baştanbaşa kana boyamak ve ateşlere yakmak için teşebbüslere girişmişlerdir. Aynı zamanda, başta Mus-

Mustafa Kemal olmak üzere bütün Anadoludaki milliyetperverleri (idam) cezasına mahkûm etmişlerdir.

Mustafa Kemal, bunlara zerre kadar ehemmiyet vermiyor. Açıktığı halde bayrağının altına toplanan kahraman arkadaşlarıyla millî ve vatanî vazifesine devam ediyor. İstanbulla ve düşmanlarla daha yakından mücadelede girişebilmek için Ankaraya geliyor.

1920 senesi nisanın 23 üncü günü, Büyük Millet Meclisini açıyor. Türkiye Cumhuriyetinin ilk temel taşını atıyor.

Mücadele, büyüyor. Dahilî ve haricî düşmanlar, her taraftan Ankara üzerine yürüyor. Kanlı harbler başlıyor. İnönü zaferlerini, Sakarya meydan muharebesi takib ediyor. Mustafa Kemal, bizzat ordunun başına geçiyor.

5 ağustos 1921 de Büyük Millet Meclisi tarafından kendisine (Başkumandan) ünvanı veriliyor.

Başkumandan Mustafa Kemal, 23 ağustos 1921 de başlayan Sakarya meydan muharebesini, 13 eylül 1921 de büyük bir zaferle bitiriyor. Bu sefer de gene Büyük Millet Meclisi tarafından (Gazi) ünvanile (Müşir) lik rütbesi tevcih ediliyor.

Allah, daima ona.. ve onun, millet namına açtığı davaya yardım ediyor.

(Gazi) nin bayrağı altına toplanan ve hepsi canla, başla çalışan arkadaşları, millî davanın kazanılması için her sahada muvafakiyetler kazanyorlar.. Mondros mütareken-

mesiyle Türk yurdunu taksime ve Türk milletini imhaya karar vermiş olan düşmanlar, şimdi dost olmak için ellerini Ankaraya uzatıyorlar.

Fakat o :

— Hayır ...

Diyor.. derin bir azim ile ilâve ediyor :

—Türk milletinin harimi ismetine düşmanlıkla girenleri, orada boğacağım .

Ve.. boğuyor .

26 ağustos 1922 de, Anadolunun büyük bir kısmını işgal eden düşman ordularına taarruza geçiyor.

26 ağustosta, Afyonkarahisarı alıyor. 30 ağustosta, Dumlupınarda meşhur (Başkumandan meydan muharebesi) ni yapıyor. Eylülün 1 inci günü :

[Ordular!.. İlk hedefiniz, Akdenizdir ..]

Emrini veriyor. 2 eylülde, düşman başkumandanı ile diğer generaller esir ediliyor. 9 eylülde, muzaffer Türk ordusu, İzmir giriyor. 18 eylülde, Türk milletinin harimi ismetine girmiş olan düşmandan, eser kalmıyor.

11 teşrinievvelde (Mudanya mütarekesi) ahdediliyor. Bu muahedeyi imza eden mümettar kalem, Mondros mütarekenamesini, Sevr muahesini, ve Türk milletinin aleyhine verilen idam kararnamelelerini parça parça ediyor .

Artık Türk, galib ve muzafferdir.

Koca bir husumet dünyasının karşısında, kanı pahasına olarak (hür ve müstakil yaşamak) hakkını ihraz etmiştir .

Şimdi sıra, altı yüz senedenberi Türk milletini zulüm ve istibdad altında inle-

ten düşmana geliyor.., 1 teşrinisani 1922 de, Büyük Millet Meclisinin bir hamlesile Osmanlı saltanatı devrilip gidiyor. Koca bir tarih değişiyor .

İnönü, Sakarya, Dumlupınar galipleri, (Lozan) da açılan siyasî harb meydanında daha büyük zafer kazanıyorlar. Türk milletinin eski ve yeni dünyanın millet ve hükûmdtleriyle aynı safta yaşamak hakkını ihraz ettiğini isbat ediyorlar.

1923 senesi teşrinievvel ayının 29-30 gecesi tam saat (20,30) da (Türkiye Cumhuriyeti) ilân ediliyor. Millet Meclisinin bu kararı vermesinden tam 14 dakika sonra (yani saat 20,44 de) (Müşir, Gazi Mustafa Kemal), ilk defa olarak (Cumhurreisi) makamına geçiriliyor.

Bitti mil..

Hayır.. asıl hareket bundan sonra

başlıyor. İnkılâb, inkılâbı takib ediyor. Gazi Mustafa Kemalın kurduğu rejim, on beş sene zarfında Türk milletine yarım asırlık bir mesafe katettiriyor.

Anafartalar ve Dumlupınar galibinin terakki ve tekâmül harbleri iktisad, ziraat, sanayi, umran sahasında da hergün zaferler kazanıyor.

Bitiyor mu!..

Hayır.. bitmeyecek.. Onun rejimini yaşatmak.. Onun, Türk gençliğine emanet ettiği Cumhuriyeti, medeniyet dünyasının son merhalesine kadar ulaştırmak.. onun hiçbir an kalblerden çıkmayacak olan manevî varlığını azab içinde bırakmamak için (Atatürk rejimi) nin çalışmak ve muvaffak olmak cidalı durmadan, dinlenmeden devam edecek...

Ziya Şakir

Ebedi Şef Atrtürk'ün

Ey Türk gençliği. Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk

Bir heyeti içtimaiyeyi parçalamadan, inhilâl ettirmeden, onların kuvvei muhassalasını inhilâl ettirmenin imkanı tabiisi yoktur. 1921

Hakimiyeti milliye öyle bir nurdur ki onun karşısında zincirler orir, tac ve tahtlar yanar, tacidarlar mahvolur, Milletlerin esareti üzerine kurulmuş müesseseler her tarafta yıkılmağa mahkûmdurlar 1924

Neticeyi kat'iye daima taarrzla alınır. 1924

Benim için en büyük noktai sıyanet ve menbaı şefaati milletimin sinesidir. 1924

Halka yaklaşmak ve halkla kaynaşmak daha çok ve daha ziyade münavevrelere teveccüh eden bir vazifedir. Gençlerimiz, münavevverlerimiz ne için yürüdüklerini ve ne yapacaklarını evvelâ kendi dimağlarında iyice takarrür ettirmeli ve onları halk tarafından iyice kabili hazım ve kabili kabul bir hale getirmeli ve ancak ondan sonra ortaya atmalıdır 1923

Muharebe, daimî mücadele halinde bulunan gayri mer'i kuvvetlerin göze görünür şekil ve suret almasıdır. 1925

Herkesin, her ferdi milletin ruh ve vicdanında şu kanaat sarsılmaz surette yerleşmelidir ki artık bu millet şunun, bunun hevesat ve ihtirasatını şan ve şerefini, ağraz ve menafiini tatmin için değil ancak kendine ait menfaatleri için, kendisine lüzumlu ve faideli gördüğü şeyler için yürüyecek ve bu millet artık ancak bu zihniyetle ilerliyecektir. 1923

Milletin müşterek arzu ve temayülüne temas etmek ve onun icabatına hasrı mevcudiyeti hareket düsturu bilmek, hakikî yolda yürüyebilmek için yegâne esastır. 1924

Fikirle cebrü şiddetle, top ve tüfekte asla öldürülemez. Hassas bir mille-

Büyük Mâtem Karşısında genç ihtisalar

vecizelerinden

Cümhuriyetini, ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir.

te karşı irtikâp edilen zalimane muamelelerin onu daha ziyade takviye ettiği mücerreptir. 1924

Ehveni şer, şerlerin en muzırıdır. 1924

İstanbul; bizim tarihimizin ve medeniyetimizin bir hulâsasıdır. 1923

Bizim ilham menbamız doğrudan doğruya büyük Türk milletinin vicdanı olmuştur ve daima da öyle olacaktır. 1926

Erkeklerimizin teşkil ettiği ordunun hayat menbalarını kadınlarımız işlemiştir. Mevleketin esbabı mevcudiyetini hazırlayan kadınlarımız olmuş ve kadınlarımız olmaktadır. Kimse inkâr edemez ki bu harbde ve ondan evvelki harplerde milletin kabiliyeti hayatiyesini tutan hep kadınlarımızdır. 1923

En yüksek askerlik budur: Muhtelif ihtimalleri çok iyi hesap etmeli, en iyi görüneni cür'et ve katiyetle tatbik etmelidir 1924

Eğer milletimizin ekseriyeti azimesi çiftci olmasaydı biz bugün dünya yüzünde bulunmıyacaktık. 1923

Her türlü muvaffakiyetin her nevi kuvvetin, kudretin menbaı hakikisi milletin kendisi olduğuna kanaatim tamdır. 1923

Medeniyetin bugünkü vesaitini, hatta bugünkü fikriyatını demiryolu haricinde intişar ettirebilmek mâteessirdir. Demiryolu refah ve umran yoludur. 1924

Milletimizin inkişafı dehası ve bu sayede lâyık olduğu mertebeye medeniyete irtikası bittabi âli meslekler erbabını yetiştirmekle ve millî harsımızı ilâ ile kaildir. Hakikaten sinei millette serbest bir fert olmak kadar dünyada bahtiyarlık yoktur. 1923

Ö L M E D İ

FEVKİYE BİLGİÇ

Bu gün neden sıradağlar karalara bürünmüş?..
Bu gün neden yeşil yurdumsiyah sürme sürümmüş?..
Bu gün neden mağrur güneş ağlıyarak görünmüş?..
Ses ver bana ey sancağım bağrındaki yara ne?..

Uzaklardan bir kasırga ölüm, diye bağıyor ;
Genç, ihtiyar, kadın, çocuk hıçkırarak ağlıyor :
Bayrağının bükük boynu yürekleri dağlıyor .
Ses ver bana yüce dağlar! bağrındaki yara ne?..

Milyonlarca Türkün kalbi alev alev yanıyor .
Çırpınarak haykırarak Atasını anıyor .
O ölmedi.. ölmeyecek!. aramızda sanıyor .
Ses ver bana hasta güneş bağrındaki yara ne?..

Atam,.. Atam,.. ulu Atam; kalbimizde yaşayan ;
Ölmeyecek bir Kamal var; bize hayat taşıyan ;
Odur bizi yaşatacak; odur bizde yaşayan ;
Ses ver bana katil ecel alınıdaki kara ne?..

Büyük Matem Karşısında genç ihtisaslar

Ö K S Ü Z Ü Z

Nüşhet Ulusoy

Hain bir hastalık solgun bir i-
kinciteşrin sabahı Türk tarihinin, dün-
yanın en büyük evlâdını Atamızı, ba-
bamızı ulusumuzun sinasinden çekti
ve göklerin ilâhiliğine ebedi en g ö-
türdü ..

Kanlı yaşlar döküyoruz, ağlıyo-
ruz.. Bağıyoruz: - Ata bizi niçin ök-
süz bıraktın?..

Gökler bile bir haftadır onun
eşsiz hatırasına Büyük ölüsüne bit-
mez, tükenmez yaşlar döküyor .

Ne acı ki elimizden ağlamaktan
başka birşey gelmiyor. Onun sarı
saçlarla bezenen o kutsal başı artık
topraklara karışacak!..

Ölen bir ulusu diriltten, tarihe
eşsiz zaferler veren asker Atatüktü...

İnsanlığa, ulusuna dünyada g ö-
rülmemiş devrimler armağan eden
devrimci Atatüktü ..

Bu iki varlığı kendisinde taşıyan
Atatürk'ün eşi tarihlere gelmemiş gel-
miyecektir de ...

O Bizdi, biz öydük... yaşatandı..

Bize yol gösteren sendin .

Bizi yalnız bırakıp gittin

Şimdi 18 milyon hep hıçkırık

Adını balbimize yazdık ..

87 İbrahim Aykul : Sınıf 5

İnönü

Yaşayandık ...

Kurduğu Cumhuriyeti devrimleri
kendilerine inanladığı gençliğin kal-
bi Atatürk'ün yıkılmaz ölmez bir
abidesidir .

Onun Büyük ölüsünün kalplerde
açtığı derin yara ebediyen kanıyacak-
tır .

Fani Atatürk toprak olurken, Ya-
şıyan Atatürk elindeki medeniyet
meş'alesiyle Türk ulusuna yolunu gös-
termektedir .

Atamızın aziz ruhu müsterih ol-
sun!..

Gençliğin damarlarındaki, asırla-
rın armağanı Ata kanı tutuşmakta-
dır .

Tutuşan bu kan, tarihin göğsüne
devrimleri, utkuları yazacak ve biz
Atamızın gösterdiği nurlu yoldan ay-
rılmayacağız .

Buna bütün varlığımızla and içi-
yoruz .

Yarın hepimiz birer Atatürk ol-
mağa çalışacağız ,

Atatürk ölmez. O kalplerimizde ya-
şıyor. Ölüm denilen zalim kuvvet
nihayet içimizden en büyüğümüzü, en
sevdiğimizi aldı. Bizi babasız bıraktı.

40 Hasan Özçepni : Sınıf 5

İstiklâl

Büyük Acı

İhsan Günerkan

Bize rüya gibi gelen bir hakikat karşındayız. Evet, onu bir fani gibi düşünürsek öldüğünü, ebediyetin sonsuz ufuklarında yol aldığını kabul edeceğiz. Fakat, hakikat bizi aldatıyor, onun maddi varlığını, aramızdan ebediyen ayıran vir tabiat kanunu, benliğimizden, bütün varlığımızda yaşamakta olan Atamızı elimizden aldığına inanıyorsa, çok aldanıyor ...

Onun varlığı, içimizde müstakil bir şuurla yaşayan, vakur bir şahsiyet halinde dipdiri duruyor. Atatürk adı ile tecessüm eden bu varlığın aksi karşısında, yaşayan onsekiz milyon Türk, bugün, onsekiz milyon Atatürktür !.

Dün, onun işaretile hareket ediyorduk; bugün, bundan sonrada ondan gelen ilhamla gidişimize istikamet vereceğiz. Onun, kendi adı gibi, ebedi olan eserleri, alacağımız ilhamlara nurlu ve gür birer kaynak olacaktır ...

Düh, Atatürkle koskoca bir türklük, insanlık, bütün bir dünya öğreniyordu. Ondaki bu şeref bugün yükselmiştir. Onunla, bir âlem öğreniyor, ebediyet âlemi... Şu anda : Cengizlerin, Attilâların, İskender ve sezarların, Napolyonların; yanlarına gelen ebediyet güneşine boyun eğdiklerini sezer gibi oluyoruz. Onun

bu yolculuğu, öksüz kalplerimizde teselli bulmaz acılar bıraktı. Hiçbir fanî, göz yaşı ile bu acıyı silemez. Güneş kararsaydı, ay doğmasaydı, yıldızlar ebediyen sönseydi. Bulutlar üzerimizden bir daha gelmemek üzere çekilse, yağmur yüzü görmeseydik. Sular kesilse, denizler kurusa, yer yüzünde hayat eseri kalmasaydı. Hep beraber, tarihte bizimle ölseydi de, Atamız bizi yalnız bırakmasaydı !...

Teselli arıyoruz! Kime bakalım, kime yaklaşılm? Herkes aynı acıya kana kana içmeğe çalışıyor. Bütün Türklük matemde. Sınırları aşalım, doguya, batıya bir göz atalım, var mı bir teselli kaynağı! Yok, bulamıyoruz! Ona insanlık ağlıyor, bütün bir dünya ağlıyor. Başımızı göğ'e "kaldırıyoruz, uzaklardan, sonsuz göklerden teselli bekliyoruz" yok!.. maneviyetimizle sığınabileceğimiz âlem-den, sonsuz maviliklerden de ses yok! Herşey donmuş, bizim gibi teselli arıyor ..

Ne yapalım? sesimizi allah da duymazsa kime baş vuralım?.. V ine büyük Atamız!.. Bize teselli, ümit, kuvvet herşey ondan geliyor. İşte, yalnız sarsılmaz bir inanla Atatürk adından gelen bu kuvvete inanıyoruz ve inanacağız !...

21/11/938 Saat 16 da :

Geçen üç Dakika, Yakılan altı Meş'ale

— Üç Dakikalık İhtiram Duruşu —

İBRAHİM RÜŞTÜ ALTIOK

Kısacık bir vakfe, derin bir sükût,
Susuyor şu anda, âlemi lâhut ;

Ufuklar kararmış, güneş batıyor,
Bir gece zulmeti gelmiş çatıyor .

Gökler bulutlanmış, titriyor yerler,
Acıklı bir siren bağıırır, gürler .

Bağıran bu düdük, neye alâmet ?
İsrafil mi çaldı ? bu mu kıyamet ?

Onsekiz milyon Türk eli böğründe,
Hebsi de ayakta şu kara günde .

Başlar eğilmiş hürmetle yere,
Bir karanlık çökmüş bütün yüzlere.

Kalpleri bağlanmış o büyük ŞEFE,
Gözleri dikilmiş nurlu hedefe .

Onsekiz milyon Türk, bir tek kalbolmuş
Onun elemiyle, yaşıyla dolmuş .

Onu selâmlıyor yürekten, candan,
İçi sızlamakta büyük hicrandan .

Öyle bir hicran ki: hiç eşi yoktur ;
Bakınız: Türklüğün güneşi yoktur.

Şu üç dakikalık elemli duruş,
Ne acı! allahım yok mu kurtuluş?

Ey karanlıkları yırtan ATAMIZ,
Neredesin? Koş, yetiş; arslan ATAMIZ!

Sen ki bu millete önder olmuştun,
En doğru yolları seçip bulmuştun.

Koca bir ülkenin halâşkârisin,
Millî savaşların zülfikarisin .

Bir ülke değil, ülkü de sensin,
Cihanın en büyük Türkü de sensin.

Fanı vücudunu kaybeden millet,
Yüce varlığından bekler işaret .

Yine senden ister nurlu ışıgı,
Sensin kaldırarak şu karanlığı !

— Altı Meş'ale Yakılırken —

İşte yakılmakta altı meş'ale,
Nasıl parlamakta bakınız hele .

ATATÜK mirası, şef armağanı,
İğtir türkiyeyi, hemde cihanı.

Bunlardır Türklüğün; nuru, pen hı,
Açıyor bizlere altı şehrahi;

Altıok değildir, altı umde bu,
Türkün karakteri içinde dolu.

Altı meş'ale değil, bir yanar dağdır,
Türkü birbirine bağlayan bağdır.

Bu bağda buluruz varlığımızı,
Bununla alırız hayatta hızı.

Bu gün de, yarın da ülkümüz budur,
Bütün benliğimiz bununla durur.
Her okun başında bir süngülü er,
Ebediyete kadar başını bekler.

Bu bir er değildir, şanlı ordudur;
Bütün bir Türklüğün timsali budur.

ATATÜRK gençliği durmayın koşun,
Karadeniz gibi çağlayıp coşun.

Artık ağlamayın, faydası yoktur,
Sizleri bekleyen ödevler çoktur.

İşte şu "Altıok" emanet size,
Yüce ATAMIZDAN hidayet size.

Yanan bu ateşi söndürmemeli,
Büyük atamızın budur emeli.

Haydi hazırlanın, and içeceğiz,
Yanıp sızlamaktan vaz geçeceğiz.

ATATÜRK ölmedi, yaşamaktadır,
Ruhumuza girdi bizi yaşatır.

Onu yaşatacak sizsiniz gençler,
Bu millet sizlerden bir çok.. şey ister.

ATANIN sevgili, kudretli eşi,
Lozan kahramanı, o yavuz kişi.

Yeni başbuğumuz, İSMET İNÖNÜ,
Elbette yaşatır Türkün ününü.

O da bu milletin göz bebeğidir,
Onsekiz milyonun bir desteğidir.

Yaşasın milletle o büyük adam,
Ruhlarda yaşarsın sen de ey ATAM!

İçimizde duruyor

ALİ ERTAN

Ufuklar alev olsa, gökler tutuşup yansan!..

Onu nasıl anlatır, ondan küçük bir insan.

Dünyanın mihverinden kaydı diye bir kutup,

Ağlasak, asırlarca peşinden; biz yas tutup.

Biz ki: fani bir madde, o, ebedi bir remiz,

Tutuşup yanıyoruz, acısıyla hepimiz.

Ağlıyoruz, onsekiz milyon hepimiz, Şefe,

Onu bizden ayıran ne hudut, ne mesafe,

Tanrı: bizden aldığın nihayet kemikle et,

Biz ondan aldık sevgi, inan, irade, kudret.

Bu sarsılmaz duyguyla kuruldu yurttaki dirlik,

Onsekiz milyon bir kül, onsekiz milyon birlik.

Zerreler bile böyle birleşemez potada,

Yokluk yok bu millete, hadise var ortada,

İçimiz tazelenir Atam seni andıkça,

Gözlerimiz nur alır alevinden yandıkça.

Dost ağlar, düşman ağlar, geçen zamanlar ağlar,

Dün ağlar, yarın ağlar ve kahramanlar ağlar.

Ümitsizlik değildir bizi kavrıyan bu yas,

Atatürkü anlatmak ancak Tanrılara has.

Onun golgesi olur, tunçlar, mermerler ancak,

O bizim kamımızda dalgalanan tek sancak.

Neler fısıldıyorlar canlı, cansız, her zerre,

Olimp ilâhlarından mukaddes yüzbinkerre.

Yüzbinkerre kâinat sana imrendi Atam,
Gökten yıldızlar yere acınla indi Atam.
Yerden milyarlar kalktı sana secde ediyor,
Atam 19 Mayıs yaratmağa gidiyor.
Ağlıyoruz peşinden hıçkırıp hüngür hüngür,
Kaldır başını Atam, yarattıklarını gör.
Tükenmez yanacaktır, yanacaktır acımız,
Nereye yolculuğun, millî kurtarıcımız.
Ne diyor esen rüzgâr, Dumlupınar, İnönü,
En sadık arkadaşın aldı Türkün gönlünü.

Acımız, sevincimiz onunla seni gördü,
Sen olmasan bu millet acısından öldü.
Hayır ölüm yok Türke yaşamak var, yaşamak,
Ey dünya Atatürkün büyük eserine bak.
Akdeniz hedef gibi onu aldık emanet,
İrade tek birliktir, irade, iman, kuvvet,
Kalbimiz heyecandan, neden böyle vuruyor,
Atayı aramayın İçimizde duruyor.

A t a m

Vedat Ürfi Bengü

Göklerden ateşler yağsaydı, topraklar göklere volkandan ordular püskürseydi, nehirler birer deniz, denizler birer çöl kesilseydi en büyük korku ve elemeler içinde kalsaydık, bu kadar büyük bir acı duymazdık.

Bu hafta gelen kara haber, bütün bu tufanlardan daha büyük, bütün bu felâketlerden daha dehşet verici bir bulut gibi yurdun her yanına yayıldı. Atatürkü kaybettik dediler. En tahammüllü kalpler durakladı, en kuvvetli gözler fersizlendi, 18 milyonluk bir kütle teessür kasırgaları ortasında bir ıstırap ve enin kaynağı gibi dalgalandı. Ama, elemin büyüklüğüne matemin azametini haberin dehşetine rağmen ne bir şaşkınlık, ne de bir felce uğrayan kimse vardı. Yer yüzünde tarihlerin hangi sayfası bu kadar samimi, bu kadar büyük, bu derece şaşkınlıktan ve ümitsizlikten uzak bir teessürle tanışabilmişti!.. Ağlayan 18 milyon insan gözü, yalnız bir kuvvetini kaybetmemişti: Ümit ve inan. İnleyen 18 milyon kalpte yalnız bir şey yoktu: yaşamak-

tan nefret. Büyük tablo bu. Ne kadar da muazzam tablo bu. İşte bu tablo karşısında cihan eğildi ve bir defa daha anladı ki bu ufuklarda, en büyük matem önünde bile kırılmayacak bir iman, yıkılmıyacak bir kale, sönmiyecek bir milliyet abidesi kurulmuştur. "Yaşayan" a kudreti veren, uykuya yatmasına ağladığımız" şu "dakika uyuyan" ın hiç bir tarihe nasip olmayan eseridir. O, kırılmayan imanı azminin hüzmeleriyle, yıkılmayan kaleyi ülküsünün çelikleriyle, sönmeyen milliyet abidesini önderliğinin her zerresi pırıldayan incileriyle kurdu. O, zindeleştirdiği bu millete güldürdüğü bu ülkeye" yaşama" nın yolunu d'a istiklâlin zevkleri kadar öğretti. O, fani olduğunu sandığı içindirki muazzam eserini en kısa bir zamanda tamamlamak için ne mümkünse yaptı ve muvaffak oldu. da.

Acımız büyük. Çok büyük bu acı. Bu acı, ağlamayan acıdır. Ölene ağlanılır. O, maddesi uzaklaşan ve eserini tamamlamadıktan sonra dinlenmek

için çekilendir. Her zerresi bir hayat veren sıcak nefesleri, her lahza bu ufuklarda duyulacak olan bir varlık, ancak uyuyabilir, ölmez elbet. B e-şer tarihi " ölmeyen " bir ışığı ilk defa olarak kaydedebilmekle övün-sün. O övünsün ve "ölüm" dövün-sün; "Ölüm" günün birinde dile ge-lir ve " - Her yerde muzaffer'im " demeğe yeltenirse nesiller ona, Ata-mın yaşayan idealini v e eserlerini göstererek haykıracaklardır : "Yal nız onun karşısında münhezimsin" Acı-mız, uyuyanın sesini iğitmediğimiz içindir. Göz yaşlarımız ebedi bir şükranın ifadeleridir .

Atam. Aramızdasın. Seni mezarı-na götürmüyoruz. Seni 18 milyon sinesinden vücut bulmuş altın yata-ğına yatırıyoruz. Uğrunda çırpındı-

ğın, kurtardığın bütün Türk milleti-nin göğsü senin yastığındır. S e n i n altın yatığına baktıkça ölümü hatırlayamayız, hayatın kendisini ancak gö-rürüz. Yoruldun, biliyoruz, Atam. Susun, Atam uyuyor. Hiçkirmayın arkadaşlar. Arslan uyuyor. Kahra-man uyuyor. O, ağlayanı güldürmek için saadetler yarattı. Kahramanı ağ-latmamak için hiçkirmayalım. Uyan-dırmayalım Atayı .

Kahraman İnönü Atamın en bü-yük hayat ve iş arkadaşı. Senin be-yaz başında en büyük tesellimizi bu-luyoruz. Bu eseri beraber başarmış-tınız. Onu idame etmek için 18 mil-yon Türk senin yanında candan bir yardımcı ve gönüllüdür. Atam ölme-di, Atam uyuyor. İnönü başımızda güneş parlıyor .

Acımız büyük. Çok büyük bu acı. Bu acı, ayrılmayan acıdır. Ölene ayrı-lır. O, maddesi uzaklaşan ve eseri-ni tamamlamadıkça sonra dinlenmek

kalpte yalnız bir şey yoktur. Yaşamak- ti. Ümit ve inan. İnönü 18 milyon göz. Yalnız bir kuvvetli kaybetmemiş olmuştur!.. Ağlayan 18 milyon insan ümitsizlikten uzak bir tesadüf tamış-kadar büyük, bu derece aşkınlıktan ve tin hangi sayıya bu kadar sınımlı, bu bir aşkınlıktan, ne de bir lece uğra-zametine haberin dehşetince taşınan ne Ama, elemin büyüklüğüne matemin a-ırtıp ve enin kaynağı gibi dalgalandı kalle tesadüf kâğıtları ortasında bir gözler letizlendi, 18 milyonluk bir melli küpler durakladı, en kuvvetli Ataların kaybetlik dediler. En taham-buht gibi vurdun her yanına yayıldı. İstiklalden daha dehşet verici bir bu talarlardan daha büyük, bütün bu

Halkevleri Dergileri

<u>Halkevinin adı :</u>	<u>Derginin adı :</u>	<u>Kaç günde bir çıktığı :</u>
Ankara	Ülkü	Aylık
Afyon	Taşpınar	"
Adana	Görüşler	"
Antalya	Türk Akdeniz	İki aylık
Artvin	Çoruh	"
Bafra	Altın Yaprak	Aylık
Balıkesir	Kaynak	"
Bursa	Uludağ	Üç ayda bir
Burdur	Ülker	Aylık
Denizli	İnanç	"
Diyarbakır	Karacadağ	"
Elazığ	Altan	"
Eminönü	Yeni Türk	"
Eminönü	Halk Bilgisi Haberleri	"
İsparta	Un	"
Mersin	İçel	"
İzmir	Fikirler	On beş günde bir
Kars	Doğuş	Aylık
Kayseri	Erciyes	"
Konya	Konya	"
Manisa	Gediz	"
Merzifon	Taşan	"
Milâs	Yeni Milâs	"
Muğla	Muğla	"
Niğde	Akpınar	"
Niksar	Ülker	"
Ortayâyla	Sivas	İki ayda bir
Trabzon	İnan	Aylık
Samsun	19 Mayıs	"
Sinop	Dranaz	"
Yozgat	Bozok	"

Sahibi ve Yayın Direktörü : Mümtaz Arkayın
Basıldığı yer :Güneş Basımevi — Samsun